

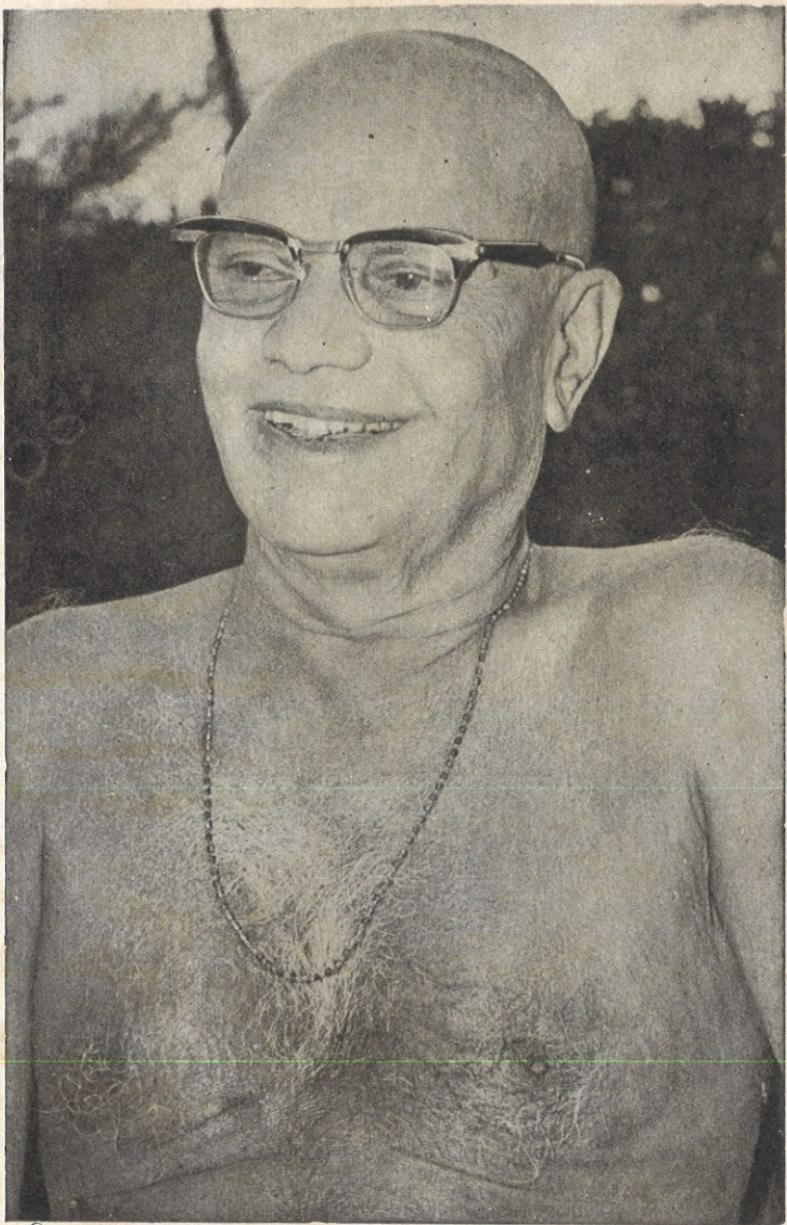
ਹਿੰਦੁ ਪੁਸ਼ਟ ਗਲੋਬ

ਮੁਕਤ ਕਲਾਥੀ

ਹਿੰਦੁ
ਅੰ

ਹਿੰਦੁ ਅੰ ਆਸਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ

મૂર્ખ શ્રીમાણા

જન્મ : ૪-૬-૧૯૬૮

હેઠાત્સર્વ : ૨૩-૭-૧૯૭૬

હરિઃ ॐ

હરિઃ ॐ આશ્રમ સંચાલિત

ગિજુલાઈ સમારક બાળજીવન ઘડતર યોજના

પુષ્પ એગાણ્યુસમું

(પુષ્પ ઉની દ્વિતીય આંદોલન)

પીડ પરાઈ જાણો રે

(ગુણુ-ભાવ સંવર્ધક વાર્તાઓ)

લેખક

શ્રી સુકુમાર કલાર્થી

હરિઃ ॐ આશ્રમ પ્રકાશન

- प्रकाशक :
- उरिः ३० आश्रम, नडियाद - ३८७००१
- © श्री मुकुल कलाथा
- द्वितीय आवृत्ति : १६८४
- प्रति : ५०००
- पृष्ठ : ४८+८=५६
- पूज्यश्रीनो एक हाटा तथा पांच रेखाचित्रे।
- किंमत : रुपिया ३-००

प्राप्तस्थान :

- (१) उरिः ३० आश्रम, नडियाद - ३८७००१
- (२) उरिः ३० आश्रम, सुरत - ३८५००५
- जैंलाल बनावनार : ५-४७ प्रेसेस स्टूडियो, पभालीनी पोळी
सामे, रायपुर, अमरावाद - ३८०००१
- मुख्यपृष्ठ डिजाइन :
- श्री जय पंचोली 'नीरज' ५, हेमधुव सोसायटी
अमरावाद - ३८०००७
- आवरण-मुद्रण : दीपक प्रिन्टरी, अमरावाद - ३८०००१
- मुद्रक :
- प्रवीण्युचंद्र नटवरलाल गामी
प्रधुव प्रिन्टर्स,
११/अ, विजय कोलेनी,
सरदार पटेल कोलेनी पासे,
उसमानपुरा, अमरावाद - ३८००१३

સમપ્રણાનલિ

પૂજય શ્રીમાટા અને હરિઃ ઉ આશ્રમ
સાથે

આશ્રમની શરૂઆતથી જીવનના અંત લગી
ભક્તિલાવે વળળી રહીને
તન-મન-ધનથા ઉત્સાહપૂર્વક

સેવા અર્પનાર

સદ્ગત શ્રી નગરિનલાઈ ગોવિંદલાઈ પટેલ
(ભૂરીમાતા ભાડામાં, સીંગણુપોર, સુરત)ને
સસ્નેહ સમપ્રણ

હરિઃ ઉ આશ્રમ

—નંદુલાઈ

સુરત

૧૯-૧-૮૪

નિવેદન

શ્રી ગિજુલાઈ સમારક ભાલલુંબન ઘડતર યોજનાનું
પુષ્પ એગાણીસમું “પીડ પરાઈ જાણે રે” પુષ્પ સાતમાની
દ્વિતિય આવૃત્તિ હરિઃ ઉં આશ્રમ પ્રકાશન તરીકે પ્રસિદ્ધ
કરતાં આનંદ થાય છે.

શ્રી સુકુલલાઈ કલાર્થીએ બાળકોને કેટલીક નીતિ-
કથાએ નવીન સ્વરૂપે મળે એ હેતુથી અમારા સૂચનાને
માન આપીને આ પુરિતકા લખી આપી છે તે ખફલ અમે
તેમનો આસાર માનીએ છીએ. જિલ્લા તથા તાલુકા
પંચાયતો દ્વારા આ પુસ્તક આમ બાળકો સુધી પહોંચશે
એ આનંદહાયક ઘટના છે.

પંકજ પ્રોસેસ સ્ટ્રોડિયો, રાયપુર, અમદાવાદના માલિક
શ્રી રમેશલાઈ સરૈયા અને ભારતલાઈનો વિનામૂલ્યે
અમને કાયમ ફોંકો બનાવી આપે છે તેમનો; શ્રી જ્ય
પંચાલીએ સુખપૂર્ણ ડિઝાઇન તથા અંદરનાં પાંચ રેખાચિત્રો
કરી આપ્યાં છે તેમનો; પ્રણવ પ્રિન્ટર્સના શ્રી પ્રવીણલાઈ
ગામી અને કર્મચારીઓએ આ જડપથી ધાર્મિ આપ્યું છે.
તેમનો સૌનો અમે હૃદયપૂર્વક આસાર માનીએ છીએ.

૧૧-૧-૮૪

હરિઃ ઉં આશ્રમ, સુરત

—નંદુલાઈ
મેનેજિંગ ટ્રસ્ટી

અનુક્રમ

૧. પીડ પરાઈ જાણે રે.....	૧
૨. માથાનું દાન	૭
૩. ગામનો નવો મુખી	૧૮
૪. સાચો પુત્ર	૨૫
૫. લૂંયારાનો જીવનપલટો	૩૨
૬. કોષને થોબ નહિ	૪૦

હરિઃ અં આશ્રમ પ્રેરિત અન્ય પુસ્તકો

૧. હયસીઓનો પનોતો પુત્ર	૮-૦૦
૨. શ્રૂણમાંથી સર્જન	૬-૦૦
૩. અંતિમ ઝાંખી	૧-૫૦
૪. પદરજનો પ્રતાપ	૩-૫૦
૫. આશ્રમની અટારીએ	૧૦-૦૦
૬. સુકૃતાત્માનો પ્રેમસ્પર્શ	૫-૦૦
૭. કેન્સર સામે પૂ. મોટાના પત્રો	૩-૦૦
૮. સંતહંદ્ય	૪-૦૦
૯. પૂજ્ય મોટાના જીવનસંદેશ	૩-૦૦
૧૦. દાર્ઢપત્રભાવના —	૨૦-૦૦
૧૧. વિધિવિધાન, પૂ. મોટારચિત	૨-૦૦
૧૨. સદ્ગુરુ પૂજ્ય મોટા	૧-૦૦
૧૩. નામસમરણ	૧-૦૦
૧૪. કસરતો - ૪	૪૨-૦૦
૧૫. ઘેલકૂદ - ૫	૩૭-૬૪
૧૬. લારતદર્શન	૪૦-૦૦
૧૭. રસાયણવિજ્ઞાન - ૫	૪૦-૦૦
૧૮. , , ૬	૪૦-૦૦
૧૯. , , ૭	૪૦-૦૦
૨૦. પ્રલાશંકર પદ્મણિ જીવનપ્રસંગી	*
૨૧. છિન્ડુ દર્શન	૧૪-૦૦
૨૨. જૈન દર્શન	૧૮-૦૦
૨૩. ધર્મલાભ દર્શન	૧૨-૦૦
૨૪. બૌદ્ધ દર્શન	૧૪-૦૦
૨૫. પ્રિસ્ટિ દર્શન	૧૩-૦૦
૨૬. પ્રાર્થનાપોથી	૧-૦૦
૨૭. માતૃદર્શન	૮-૦૦

२८. भारत भारत देश	१५-००.
२९. समुद्रनी अन्यथा ग्रन्थसूचि	२६-००.

હરિઃ ઊં આશ્રમ પ્રેરિત ખાલસાહિત્ય

૧. શિશુ રામાયણ	(રંગાન ચિત્રા સાથે)	૧૦-૦૦-
૨. શિશુ ભાગભાગ	„	૧૦-૦૦
૩. વીર વિકામ	„	૩-૪૦
૪. લાકડાનો ઘોડો	„	૩-૪૦
૫. ઘેલા ભટ્ઠ	„	૩-૪૦
૬. શૈશવની ફેરમ		૨-૭૫
૭. મનની મોટાઈ		૨-૨૫
૮. છીપલાના મોતી	(સચિત્ર)	૪-૦૦-
૯. અમ્ભીછાંટણું	—	૩-૦૦-
૧૦. મહેનતની મીઠાશ	—	૩-૦૦-
૧૧. ધરતીની મહેક	(રખાયિત્રો સાથે)	૩-૦૦
૧૨. ગાગરમાં ભર્યો સાગર	„	૩-૦૦-
૧૩. ખાલવાડીના ફૂલડાં	—	૩-૦૦
૧૪. વાંચવા જેનો વાતો	(રખાયિત્રો સાથે)	૨-૫૦
૧૫. મૂડી ભાગાન	„	૮-૦૦
૧૬. પૂજ્યશ્રી મોટા	—	૨-૦૦-
૧૭. રસભરી વાતો	(રખાયિત્રો સાથે)	૩-૦૦-
૧૮. મોટાઈની ચડસાચડસી	„	૩-૦૦-
૧૯. પીડ પરાઈ જાણે ર	„	૩-૦૦
૨૦. સાચને કઢી આંચ નહિ	„	૩-૦૦
૨૧. મારી મજાની વાતો	„	૩-૦૦
૨૨. સુવર્ણની માયા	„	૩-૦૦-
૨૩. પ્રથમાનું ભયું (૫૦ પ્રેરક પ્રસંગે)	„	૬-૦૦-

ઓ ઈશ્વર ભજો તને

ઓ ઈશ્વર ! ભજો તને,
મોટું છે તુજ નામ,
ગુણ તારા નિત ગાઈએ,
થાય અમારાં કામ;
હૃત લાવી હસાવ તું,
સહા રાખ હિલ સારુ,
ભૂલ કરી કરીએ અમે,
તો પ્રભુ ! કરજે મારુ.

૧. પીડ લડાઈ જાણે રૈ....

ધણાં વરસો પહેલાંની આ વાત છે.

ખૂનખાર યુદ્ધ ચાલતું હતું.

એક બાજુ આરથ લોકો.

ભીજુ બાજુ રોમન લોકો.

બંને પક્ષો બળવાન હતા.

ઝન્નુનથી લડતા હતા.

બંને બાજુએ ધણા સૈનિકો મરી ગયા.

ધણા જખમી થયા.

તે જમાનામાં યુદ્ધનો એક નિયમ હતો.

દરરોજ રાત પુરે એઠલે લડાઈ બંધ રહે.

એક હિવસ રાતે લડાઈ બંધ પડી હતી.

એક આરથ એક હાથમાં ફ્રાન્સ અને બીજી હાથમાં પાણીનો ચંબુ લઈને લડાઈના મેદાન ભણી જતો હતો.

તેના કાકાનો હીકરો લડાઈમાં ગયો હતો.

લડાઈ બંધ થઈ.

પણ તે પાછો ન આવ્યો.

એઠલે તેનો પિતરાઈ ભાઈ ફ્રાન્સ લઈને તપાસ કરવા નીકળી પડ્યો.

भाई धायल थઈने पड्यो होय.
 झुदानी हुवाथी कहाच ज्वतो होय.
 तो तेने तरस लाणी हशे.
 तेने पाणीनी ज़र हशे.
 अट्टे भाई ए पाणीनो चंभु पणु साथे
 लीधो हतो.

रणुमेहाननुं दृथ भयंकर हतुं.
 सैनिको धायल थઈने ज्यां त्यां पड्या हता.
 कुआईनो हाथ कपाई गयो हतो.
 कुआईनो पग कपाई गयो हतो.
 कुआई तरझियां मारतुं हतुं.
 क्यांकथी कुणुसवानो अवाज आवतो हतो.
 कुआई छेल्लो श्वास लई रखो हतो.
 कुट्टाक तो चिर शांतिमां पोढी गया हता!
 दूर दूर शियाणवां किकियारी पाइतां हतां!
 गीधडां मउहाने भींभी रहां हतां!
 पेलो आरब नीचे पडेला सैनिकानां मुख
 आगण झानस धरतो हतो.
 भाई भरी तो नथी गयो ने?
 भाई धायल थई पड्यो तो नथी ने?
 अभ तपास करतो करतो आगण वधतो हतो.

સારે નસીબે પેલા આરણે ભાઈને શોધી કાઢ્યો !

તે ખૂબ જરૂરી થયો હતો.

બાહીના ખાણાચિયામાં જ પડ્યો હતો.

અહાલ થઈને જરૂરીન પર ચતોપાટ સૂતો હતો.

તેનું ગળું સુકાતું હતું.

ધીમે અવાજે તે ઘાલતો હતો :

‘પાણી ! પાણી !’

ભાઈ પાસે આવીને આરણે ઝાનસ બાજુ પર
મૂકી દીધું.

ધૂંટણિયે પડી ચંબુમાંથી પાણી તેના મેંમાં

४
रेडवा तैयार थयो।

बाईचे जेईने तेनुं हैयुं आनंदथी भराईगयुं।

बाईनी छहली धडी गणाती हती।

छहली धडीचे ते बाईने पाणा पाई शकरो।

अनो तेने संतोष हतो।

धायल पडेला बाईचे पाणी भीवा में उधाइयुं।

आरब तेना मेंमां पाणी रेडवा जय छे त्यां
तो भीज क्राई धायल सैनिकनो हुःभी अवाज
संभणायो :

‘पाणी ! पाणी !’

ज्यधभी बाईचे मंद अवाजे कह्युं :

‘बाई, पेलाने पहेलुं पाणी पा।

‘पधी हुं भीश।’

आरब हाथमां चांधु अने क्षानस लईने अवाज-
नी हिशा भणी होउयो।

क्राणु पाणी भागतुं हतुं ए घाणवा लाग्यो।

हुःभी आंधे एक सैनिक तेनी तरङ्ग जेतो घाट्यो :

‘पाणी ! पाणी !’

आरब झटझट त्यां पहेलांची गयो।

जुचे तो घोताना पक्षनो एक मोठो सरदार हतो !

झूण ज भूरी रीते सरदार घवायो हतो !

આરથ ખુદાને દુવા હેતો સરદારની આગળ
વાક્યા વહ્યો.

તેના મોંમાં પાણી રેડવા જતો હતો.

માંડ માંડ મોં ઉધારીને તરસ્યો સરદાર પાણી
પીવાની તૈયારીમાં હતો.

ત્યાં તો ત્રીજ કેાંકનો મંદ અવાજ આવ્યો :

‘પાણી ! પાણી !’

સરદારે મોં બંધ કરી દીધું.

અવાજ તરફું દ્રશ્યારો કરીને માંડ માંડ તે એલ્યો :

‘ત્યાં....ત્યાં....’

આરથ સરદારના મનનો ભાવ સમજ ગયો.

સરદાર પેલા ત્રીજ માણુસને પાણી પાઈ આવવા
કહેતો હતો.

આરથ મૂંજવણુમાં પડ્યો !

અનો ભાઈ પાણી વિના તરફું હતો.

સરદારની પણ ગંભીર હાલત હતી.

બંનેને પાણી પાયા વિના તે ત્રીજને પાવા દેડ્યો.

તેને થયું,

‘લાવ, આ ત્રીજને જલહી પાણી પાઈ દઉં.

‘પછી સરદારને પાઉં.

‘પછી મારા ભાઈને પાણી પાઉં.’

ते ઝડપથી ત્રીજની શોધમાં હોડ્યો.
 એક સૈનિકનો ધીમો અવાજ સંભળાયો :
 ‘પા....ણી ! પા....ણી !’
 આરથ ઝડપથી તેની પાસે ગયો.
 વાંકા વળીને પાણી પાવા જય,
 ત્યાં તો પેલો બાપડો મરણ પામ્યો !
 તેને છાડીને આરથ ભારે હૈયે સરહાર પાસે
 દોડી ગયો.
 પરંતુ સરહારની પણ આંખ મીંચાઈ ગઈ હતી !
 આરથનું હૈયું રડી ઊઠયું.
 ‘મારા ભાઈની શી દશા હશે ?’
 તે લથડતે પગલે ભાઈ પાસે પહોંચ્યો.
 પરંતુ આ શું ?
 ભાઈ પણ ખુદાની પાસે પહોંચ્યો ગયો હતો !
 આરથનું દિલ ભરાઈ આવ્યું.
 ત્રણ જણુમાંથી કોઈ પાણી ન પામ્યું !
 પેલા આરથના ભાઈએ સરહાર માટે અને
 સરહારે બીજા કોઈ સૈનિક માટે હોડે આવેલું પાણી
 પાછું વાજયું !
 ભાઈ અને સરહારને નમન કરી પેલો આરથ
 ભારે હૈયે પાણો ફર્યો.

૨. માથાનું દાન

ક્રાશલ નામે દેશ.
 ક્રાશલનો રાજ હતો મોટો દાનેશરી.
 ક્રાશલરાજ એટલે ગરીયાનો ઘલી.
 એના બારણેથી ક્રાઈ ખાલી હાથે ન જય.
 દુઃખી માણુસ સુખી થાય.
 રહતો માણુસ હસતો હસતો જય.
 આજુખાજુ બધે ક્રાશલરાજનાં વખાણ થાય.
 ક્રાશલની નજીકમાં કાશીનું મોટું રાજ.
 કાશીરાજ હતો મહાબળવાન.
 કાશીરાજની હાડ બધે વાગે.
 સૌ ક્રાઈ કાશીરાજથી ડરે.
 પણ બધે ક્રાશલરાજ માનીતા.
 કાશીમાં પણ ક્રાશલરાજનાં વખાણ થાય.
 કાશીરાજ એ સાંભળે, મનમાં બળી ઊઠે.
 કાશીના લોકો વાત વાતમાં ક્રાશલરાજનો દાખલો
 આપે.
 કાશીરાજને ક્રાશલરાજની અહેખાઈ આવી.
 એક દિવસ કાશીરાજ બ્યાંડી ઊઠ્યો :

‘કાશીમાં છે મારું રાજ, પણ લોકો કોશલરાજને
યાદ કરે !

‘કચાં હું અને કચાં કોશલરાજ !

‘હું કોશલરાજ કરતાં કેટલો મોટો રાજ !

‘મારી પ્રજનું હું પાલન કરું, પણ પ્રજ યાદ
કરે કોશલરાજને !

‘એ બને જ શી રીતે ?

‘કોશલરાજને સીધોદોર ન કરું તો મારું નામ
કાશીરાજ નહિ !’

કાશીરાજે સેનાપતિને હુકમ કર્યો :

‘સેનાપતિ, હમણાં ને હમણાં સેના તૈયાર કરો.

‘મારે કોશલ પર ચડાઈ કરવી છે.

‘કોશલરાજ બહુ છકી ગયો છે.

‘પોતાને બહુ મોટો માને છે.

‘એનું ધમંડ મારે ઉતારવું છે.’

કાશીરાજ કોશલ દેશ પર ચડી આવ્યો.

કોશલરાજે બહાદુરીથી સામનો કર્યો.

પરંતુ કાશીરાજની સેના બહુ મોટી અને
કોશલરાજની સેના સાવ નાની !

કોશલરાજ હાર્યો !

જવ બચાવવા તે વનમાં નાસી ગયો.

કાશીરાજ હસતો હસતો કાશલની રાજધાનીમાં
દાખલ થયો.

તે અભિમાનમાં કુલાઈ ગયો.

વિજયના આનંદમાં તેણે દરખાર ભર્યો.

મૂછ પર હાથ ઝેરવતો કાશીરાજ બાલ્યો :

‘કાશલના લોકો, સાંભળો !

‘કાશલરાજનાં બધાં ખૂબ વખાણ કરતાં હતાં.

‘પણ જેણું ને, તેને જીવ લઈને ભાગવું પડયું !

‘તે રાજના ધન પર ઝૂછાઝૂદ કરતો હતો.

‘તે કેવો દાનેશરી છે તે હવે ખખર પડશે.

‘ખીજના પૈસે સૌ કોઈ રાચે.

‘હવે જેઉં છું, તે કેવું દાન કરે છે તે !’

કાશલનાં પ્રજનનો દુઃખી થઈ ગયાં.

તેઓ બધાં કદ્યપાંત કરવા લાગ્યાં :

‘હું ભગવાન ! આ શો ગજખ થયો !

‘ધરમીને ધેર ધાડ !

‘અમે નિરાધાર બની ગયાં !

‘અમે કોન્ઠી પાસે મહદ માગવા જઈશું ?

‘સત્યાનાશ થજે આ કાશીરાજનું !’

કાશીરાજને થયું :

‘હવે કાશલની પ્રજ આનંદમાં રહેતી હશે.

મારા રાજમાં કોણ દુઃખી હોય ?'

કાશીરાજે પોતાના સેવકેને હુકમ કર્યો :

'તમે બધા કોશલ દેશમાં જાઓ.

'છાનામાના બધે ફરી વળો, તપાસ કરો.

'કોશલના લોકો કુને યાદ કરે છે ? મને કુશલરાજને ?'

રાજસેવકો આમતેમ બધે ફરી વહ્યા.

રાજ પાસે આવીને રાજસેવકો કહે :

'મહારાજ, લોકો કોશલરાજને યાદ કરે છે અને ખૂબ રડે છે.

'તેઓ આપનું ભૂંડું ઘાલે છે !

'તેઓ ધર્યે છે કુ, આપનો નાશ થાઓ અને કોશલરાજનો જય થાઓ !

'કોશલરાજ પાછા રાજ કરે, એમ તેઓ ધર્યે છે !'

કાશીરાજ ખૂબ ગુર્સે થઈ ગયો.

તે બરાડી ઊઠ્યો :

'લોકો કેટલા હરામણાર છે !

'આય છે મારું અને મારું જ ઘાંદે છે !

'તેઓનો દાનેશરી રાજ તો મોં કાળું કરીને નાસી ગયો છે !

'તને લોકોની પડી હોત તો તેમને છાડીને

ભાગી જત ખરો ?

‘મારે ત્યાં ધનની કચાં કમી છે ? પણ કોશલ-
ના લોકોને એની કહર નથી !

‘મારા રાજમાં હુઃખ કેવું ? કોશલના લોકો
હાથે કરીને હુઃખી થાય છે.’

કાશીરાજ વિચારવા લાગ્યો :

‘શી રીતે કોશલરાજની ક્રીતિ ધોઈ નાખું ?’

તે ખુશ થઈ બાળી ઊઠ્યો :

‘હવે સમજયું !

‘કોશલરાજ જીવે છે ત્યાં સુધી લોકો એની
આશા રાખશો, એને યાહ કરશો.

‘એન જીવતો રહેવા હેવો ટીક નહિઃ’

રાજએ તરત જ મંત્રીને બોલાવ્યો. કહ્યું :

‘મંત્રીજી, જાયો, નગરમાં બધે ઢંઢેરો પિયાવો.

‘જ માણસ કોશલરાજને ભરેલો કે જીવતો
પકડી લાવશો, તેને એક હજાર સોનામહોર ધનામ
આપવામાં આવશો.’

રાજના સેવકો બધે કુરી વહ્યા. ઢંઢેરો પિયાવી-
ન તેઓ મોટે સાહે કહેવા લાગ્યા :

‘હુ નગરના લોકો, સાંભળો :

‘જ કોઈ માણસ

‘કોશલરાજને
 ‘મરેલો કે જવતો
 ‘પદ્ગળી લાવશો,
 ‘તને
 ‘એક હજર સોનામહુંઠ
 ‘ઈનામ આપવામાં આવશો.’
 કોશલનાં પ્રજલજનો એ સાંભળીને કાન પર
 હાથ મૂકી હેતાં.

ત્યાંથી દૂર ખસી જતાં. તેઓ કહેતાં :
 ‘કોણું એવો અભાગિયો હશે ?
 ‘આવા ઈનામ ખાતર ભલા કોશલરાજને પડદવા
 જય ?

‘એમને મારનાર તો રૌરવ નરકમાં જ જય !’
 રાજના સેવકો રાત-દ્વિસ ઢેર ઢેર ઘોષણા
 કરતા પાછા કર્યા.

એક દ્વિવસની વાત છે.
 કોશલરાજ ચીંથરેહાલ દશામાં વનવગડામાં
 ભટકતો હતો.

તણે એક વટેમાર્ગને સામેથી આવતો જેયો.
 તે બાન્ડો દુઃખી જણ્ણાતો હતો.
 વટેમાર્ગ કોશલરાજ પાસે આવ્યો.

આંસુભરી આંખે તેણે પૂછ્યું :

‘હુ વનવાસી ભાઈ, કોશલ દેશનો રસ્તો કઈ બાજુ આવ્યો?’

કોશલરાજે પૂછ્યું :

‘ભાઈ, તમે ત્યાં શા માટે જવા માગો છો ?

‘ત્યાં કોઈ તમારું સ્વજન રહે છે?’

વટેમાર્ગ બાલ્યો :

‘ભાઈ, હું વેપારી છું.

‘મારું નાવ ભરદરિયે ઝૂભી ગયું છે !

‘હવે હું સાવ કંગાળ બની ગયો !

‘મારી પાસે કશું રહ્યું નથી.

‘મેં કોશલરાજની ક્રીતિ સાંભળી છે..

‘કોશલરાજ દુઃખિયાના એલી છે.

‘નિરાધારના આધાર છે.

‘કોશલરાજ દ્વારું છે.

‘માટા દાનેશરી છે.

‘એમને બારણેથી ખાલી હાથે કોઈ જતું નથી.

‘હું એમની પાસે મારા દુઃખની વાત કરીશ.

‘તેઓ મને જડુર મહદુહ કરશો.’

આ સાંભળાને કોશલરાજની આંખમાં આંસુ આવી ગયાં.

તેમણે ગદ્ગાઈ કંઠે કહ્યું :

‘લાઈ, તું ધણી મોટી આકૃતમાં છે.

‘તારું હુઃખ દૂર થાય એવો! રસ્તો તને બતાવું છું.

‘ચાલ, હું તારી સાથે આવું છું?’

વટેમાર્ગ વનવાસી સાથે જવા તૈયાર થયો.

કાશીરાજ હરખાર ભરી એઢો છે.

રાજકાજની વાતો ચાલે છે.

જટાધારી વનવાસી વેપારીને લઈને ત્યાં આવ્યો.

કાશીરાજે વનવાસીને પૂછ્યું :

‘હે તપસ્વી, તમારે શા કારણે અહીં આવવું થયું?

‘તમારી જે કંઈ ધર્યા હોય એ ખુશીથી કહે.

‘કાશીરાજ તમારી ધર્યા પૂરી કરશો.

‘મારે બારણેથી કાઈ ખાલી હાથે જતું નથી!

વનવાસીએ નાન બાવે કહ્યું :

‘કાશીરાજ, હું કોશલરાજ છું!

‘મને પકડી લાવનારને તમે એક હજર સોના-

મહોરનું ધનામ આપો છો.

‘આ બણિકને તમે એ ધનામ આપો.

‘તે મને અહીં લઈ આવ્યો છે.’

આ સાંભળીને આખી સલા રતખંડ થઈ ગઈ

કાશીરાજ પણ મનમાં ચમક્યો!

ત્યાં તો પેલો વેપારી ઉધાઈ જઈને ઘાલી જાઈયો :
 ‘હું તપસ્વી, શું તમે જ કોશલરાજ છો ?
 ‘મારે માટે તમે આઠલો મોટો ભોગ આપવા
 તોયાર થયા છો ?
 ‘મારે ધીનામ ન જોઈએ !
 ‘તમારા જેવા પરગજું મહાત્માને પકડાવીને

મારે સુખી નથી થવું !

‘હુ કાશીરાજ, મેં અમને પડડયા નથી.

‘મારું વહાણુ ભરદરિયે દ્રોષી ગયું છે.

‘હું નિરાધાર બની ગયો છું.

‘કોશલરાજની કૃતિ મેં સાંભળી હતી.

‘તમની પાસે મહદ માગવા હું નીકળ્યો હતો..

‘વનમાં મને આ તપસ્વી સામા મહ્યા.

‘મેં અમને મારા હુઃખની વાત કરી.

‘કોશલ દેશના મારગ પૂછ્યો.

‘અટલે તે પોતે જ મને અહીં લઈ આવ્યા છે..

‘તચ્ચા પોતે કોશલરાજ છે, એની મને હમણાં.

ખણર પડી !

‘હુ કાશીરાજ, આ ભલા કોશલરાજને મારે લીધે
હુઃખ ન આપશો.

‘મને ઘોર પાપ લાગશે !

કાશીરાજ તો આ સાંભળીને અહોભાવથી કોશલ-
રાજ ભણી જોઈ રહ્યો.

કાશીરાજ ઓલી ઊઠ્યો :

‘હુ કોશલરાજ, મેં તમને યુદ્ધમાં હરાવ્યા હતા..

‘હું તમે માથાનું દાન આપી મને જીતવા.

મારો છો !

‘પણ તમને આ વખતે પણ જીતવા નહિ હઉં.

‘આજે પણ મારો જ વિજય થશો !’

એમ કહીને કાશીરાજ ગાઢી પરથી નીચે ઊતર્યો.

તે કોશલરાજને પ્રેમથી લેટી પડ્યો.

તે બાધ્યો :

‘હુ કોશલરાજ, તમારું રાજ તમને પાછું સેંપું

છું.

‘સાથે મારું હૃદય પણ.

‘તમે હવે કોશલહેશના રાજ છો !’

‘તમારી ધર્ઘાથી આ વણિકને જેઈતી મહદું ખુશી-
થી કરો.’

કાશીરાજે કોશલરાજનો હાથ પકડી તેને ગાઢી
પર ઘેસાડ્યો.

રાજમુગાઠ તેના માથા પર પહેરાવ્યો.

આખી સભા મુખ બની ગઈ.

બધા હથધીલા બની બોલી ઊઠ્યા :

‘ધન્ય કાશીરાજ ! ધન્ય કોશલરાજ !’

३. गामना नवो मुखी

भधुपुर नामे नानकहुं गाम.
 रामहास गामना मुखी हता.
 ते खडु भला हता.
 सेवाभावी पणु घरा.
 रामहास गामनुं हमेशां भलुं चाहता.
 गामना लोको संभीने रहे.
 गामना लोको हाहताडीना व्यसनथी दूर रहे.
 गामनी चोभाई जगवाय.
 गामनां बाणको भणे. सारा संस्कार मेलवे.
 आवी आवी बाखतोनी रामहास काणल लेता.
 रामहास गामनी वरसोथी सेवा करता हता.
 एक हिस रामहासे गामलोकोने चोतरा पर
 लेगा कर्या.

रामहासे लोकोने कहुँ :

‘भाईआ, हवे हुं धरडो थयो.

‘हुं हवे केटलुं जगवानो ?

‘तमे धीज कोई भाणुसने मुखी घनावो तो साझ़ुँ ?

गामलोको ए सांबणीने विचारमां पडी गया.

માંહોમાંહે વાતચીત કરીને તેઓ કહે :

‘રામદાસકાડા, તમે તો હજ ધણું ધણું જવવાના

છો.

‘તમે અનુભવી છો. ગામનું હિત જેનારા છો.

‘અમારી સૌની ધર્યા તમને જ મુખી તરીકે
જવવાની છે.

‘તમે આમ ખસી જાઓ એ ન ચાલો.’

રામદાસ ગંભીર બની જઈ જ્ઞાલ્યા :

‘ભાઈઓ, તમારો પ્રેમ હું સમજું છું.

‘પણ ગામનું હિત આપણે જેવું જેઈએ.

‘ત કરે નારાયણ ને કાલે હું એકાએક ધર્ય થઈ
જઉં તો ?

‘ગામનું કામ બગડે.

‘મારા દેખતાં તમે નવો મુખી પસંદ કરી લો.

‘હું અને મારા અનુભવનો લાભ આપીશ.’

ગામલોકાને રામદાસ પર વિશ્વાસ હતો.

તેઓ જ્ઞાલ્યા :

‘રામદાસકાડા, ભલે તમારી જેવી મરજ !

‘અમે તો ધર્યાએ છીએ કે, તમે જ નવો મુખી
પસંદ કરી આપો તો સાડું.

‘અમને આવા કામમાં સમજ ન હડે?’

રામદાસ ગંભીર બનાને બાલ્યા :

‘ભાઈઓ, ભલે, અમ રાખો.

‘મને લાયક લાગે એવો માણસ હું જોઈ કાઢું.
પછી તમને જણાવીશ.’

થોડા દિવસ પસાર થઈ ગયા.

એક દિવસ રામદાસે ગામના ચાર જીવાન
માણુસોને બાલાલ્યા.

રામદાસે તેમની સાથે વાત કરી.

પછી રામદાસ મુખીએ કહ્યું :

‘ભાઈઓ, આજે સાંજે તમે તળાવની પાણ
બેવા જબે.

‘એક જગાએથી પાણી નીકળે છે.

‘રસ્તા પર કાદવ કાદવ થઈ ગયો છે.

‘અલું મને કેટલાક માણુસોએ કહ્યું છે.

‘તમે એ જોઈ આવો.

‘શું કરવું તેનો આપણે પછી બેસીને વિચાર
કરીશું?’

સાંજ થઈ ગઈ હતી.

શિયાળાના દિવસો હતા.

અથલે અંધારું થવા આવ્યું હતું.
એલા ચાર જીવાનિયાએ તળાવની પાળ જેવા
નીકળ્યા હતા.

કુરતા કુરતા તેઓ પેલી જગાએ આવી પહોંચ્યા.
ત્યાં તેમણે જેણું કે, ખૂબ કાદવ થયો હતો.
એ કાદવમાં એક ગાડું ખૂંખી ગયું હતું.
ગાડાવાળો પૈડું ઊંચકી ગાડાને બહાર કાદવા
મથતો હતો.

પણ ગાડું જરાયે ચસતું ન હતું.
ગાડાવાળાએ એ ચાર જણને જેયા.
અથલે તેણે હાક મારીને કહ્યું :
'ભાઈઓ, જરા આમ આવો ને !'
'આ ગાડાને કાદવા મહદ કરો.'
'આટલી મહેરખાની કરો.'
ગાડું બરોબર કાદવમાં ખૂંખી ગયું હતું.
ગાડા પાસે જવા ધૂંટણું સુધીના ઊંડા કાદવમાંથી
જવું પડે.

તેથી કપડાં પણ બગાડે તેવું હતું.
ચારમાંના ત્રણ જણ આ જેઈને બાલ્યા :
'આવા કાદવમાં કપડાં કોણું બગાડે ?'
'અમારે હજુ રામહાસકાકા પાસે જવાનું છે.'

‘આ પાળ અંગે વિચાર કરવાનો છે.

‘કોઈ ઘેરત-ઘેરત આ તરફ જતો મળે તેઓ
તેને ઘાલાવજે?’

આઠલું કહીને ત્રણું જ્રણું જવા આગળ વધ્યા.

ચાથેઓ જીવાન ત્યાં જ ઊભો રહ્યો.

તેનું નામ હતું માધવ.

માધવ વિચારવા લાગ્યો :

‘સાજ પડી ગઈ છે.

‘અંધારું પણ થઈ ગયું છે.

‘ખીજુ’ કોઈ માણુસ આ તરફ ન પણ આવે.

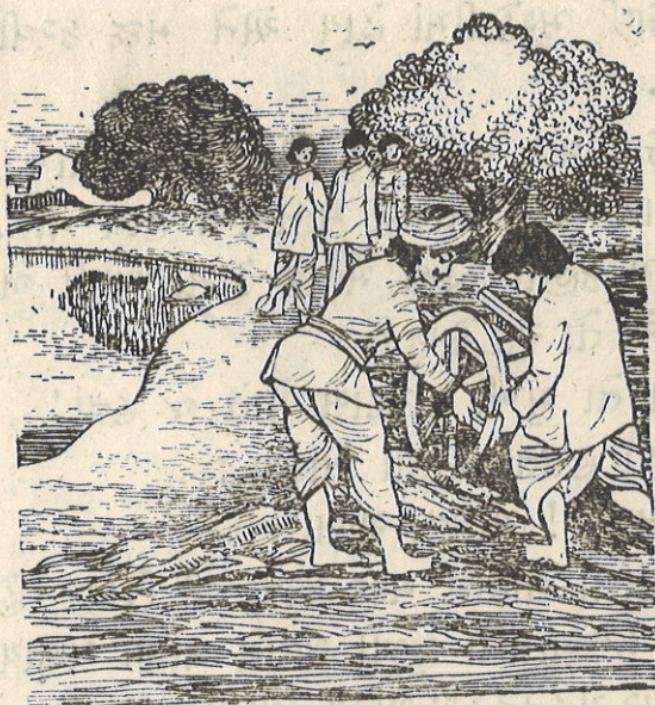
‘હું અહીં છું અને હું જે એને મહદું કરવાની
ના પાડું, તો ખીજે માણુસ હા પાડશો, એ કોણે
નાહયું?’

‘લાવ, હું જ એને મહદું કરું?’

અમ વિચારીને માધવે તરત કંઈ માર્યો અને
ખાંચો ચડાવી.

પછી તે કાદવમાં પેઢા અને ઘેરતની મહદુમાં
પહોંચી ગયો.

થોડી વારમાં ગાડું કાદવમાંથી બહાર નીકળી
ગયું.

માધવ કાદવમાંથી બહાર આવ્યો.
ગાડાવાળા ડાસાએ તેનો આભાર માન્યો.
ડાસાએ એને કહ્યું :
'ભાઈ, તમે હાથ દીધો, તો હું હવે ધર લેણો।

થદ્ધશિ.

'આ બળદો પણ બાપડા નિરાંતે ખાશો-ભીશો.
'નહિ તો હું એકલો અંધારામાં શાં કરત ?'

માધવ સહજ ભાવે જ્ઞાન્યો :
'કાકા, એમાં મેં મારો ધર્મ બજાવ્યો છે.'

‘કાઈ મુશ્કેલીમાં હોય એને મહદ કરવી જ
બોઈએ.

‘કાઈ વાર મારો પણ એવો વારો આવે.

‘માટે એમાં આભાર માનવાનો હોય નહિં.’

એમ કહેતાં કહેતાં માધવે ડાસા ભણી જેયું.

જુએ તો આ કોણું ?

આ તો મુખી રામદાસ પોતે જ હતા !

મુખી હસતાં હસતાં ઓદ્યા :

‘શાબ્દાશ ! માધવ, શાબ્દાશ !

‘ગામમાં લોકોને મહદ કરવા જે તૈયાર હોય,

‘તે જ ગામનો મુખી થવાને લાયક ગણ્યાય.

‘વગર મહેનતે કરી શકાય તેવી મહદ તો ધણા કરે.

‘નતે પીડા વહોરિને પણ મહદ કરે તે ખરો.

‘તં તેવી મહદ કરી ખતાવી છે.

‘એટલે ચારમાંથી તું જ નવો મુખી બનવા

લાયક છે.

‘હું ગામલોકોને કહીશ.’

ઓઝે હિવસે બધા ગામલોકોએ આ વાત જણી.

એમ મધુપુર માટે નવો મુખી નક્કી થઈ ગયો.

આખા ગામે માધવને એક અવાજે હર્ષભેર
વધાવી લિધો.

૪. સાચો પુત્ર

એક હતો રાજ.

તેને ત્રણું હીકરા હતા.

એક દ્વિતીય રાજએ ત્રણું હીકરાઓને બાલાવ્યા.

રાજએ તેમને કહ્યું :

‘એટા, હું હવે ધરડો થયો.

‘કાણું જાણું હું કેટલાં વરસ જવીશ.

‘પણ તમને એક સવાલ પૂછવાનું મન થાય છે.

‘ખાલો, તમે મને કેટલો ચાહો છો ?’

મોટા હીકરો બાલ્યો :

‘ખાલો, તમારા પર મારો પ્રેમ દરિયા જેઠલો

જાઓ છે.

‘હું તમને ખૂબ ખૂબ ચાહું છું :’

રાજએ વચ્ચે હીકરા ભણી જેયું.

વચ્ચે હીકરો કહે :

‘ખાલો, મારા પ્રેમની તો કોઈ સાથે સરખામણી અહું શકે એમ નથી.

‘તમારું સ્થાન કોઈ લઈ શકે એમ નથી.’

સૌથી નાનો હીકરો વિનયથી બાલ્યો :

‘બાબાજન, મને આમાં કરી સમજ ન પડે !
 ‘તમારા પ્રત્યેના પ્રેમનું માપ શી રીતે કઢાય ?
 ‘હું તો માત્ર આઠલું જણું છું :
 ‘તમે મારા ખ્યારામાં ખ્યારા બાબાજન છો.’
 આ વાતને થોડા હિવસ વહી ગયા.
 એક હિવસ રાજયે પોતાના વળરને બાલાવ્યો..
 રાજયે ગંભીર અવાજે કહ્યું :
 ‘વળરજી, સાંભળો.
 ‘હું હવે ધરડો થયો.
 ‘છેલ્દે છેલ્દે મારી ધરણ મફકાની હજ કરવા
 જવાની છે.

તથી હું આવતી કાલે જઈશ.
 ‘મારી જોરહાજરીમાં તમે રાજનો કારભાર
 સંભાળનો.
 ‘ધારો કે, હું રસ્તામાં મરી જઉં !
 ‘તો મારું રાજ ત્રણ ભાઈઓ હળીમળીને ચલાવે
 એ જેને.’

રાજ બીજે હિવસે હજ કરવા નીકળ્યો.

સૌચ્ચે ભાવભીની વિદ્યા આપી.

એએક મહિના વીતી ગયા.

એક હિવસ હુખ્ય સમાચાર આવ્યા :

‘રાજલ રસ્તામાં મરણ પામ્યા છે !’
 આ સાંભળીને આખા રાજ્યમાં શોક છવાઈ
 ગયો.

બલા રાજને ઘધાં યાદ કરવા લાગ્યાં.

વજરે રાજની ઈચ્છા પ્રમાણે રાજ્યની વ્યવસ્થા
 ગોઠવી.

નવા રાજના અમલને એક વરસ વીતી ગયું.
 એક હિસ એક વૃદ્ધ ઝુકીર ત્યાં આવ્યો.
 રાજ્યધાનીના દુરવાજ આગળ વિસામો ખાવા.

એઠો.

તેણે ત્યાં એક જુવાનને એઠેલો જેયો.

તે ચીંથરેહાલ દ્શામાં હતો.

ઝુકીર તેની પાસે ગયો.

ઝુકીરે પ્રેમથી પૂછ્યું :

‘અરે એઠા, તું આમ નિરાશ કેમ એઠો છે ?

‘તારા પર શું દુઃખ આવી પડ્યું છે ?

‘તારું કોઈએ ખૂદું કર્યું છે ?’

જુવાન રડમસ અવાજે ઓછ્યો :

‘સાઈબાયા, એક વરસ ઉપર મારા અણાજન
 મફકાની હજ કરવા ગયા હતા.

‘તે રસ્તામાં ગુજરી ગયા !

‘તેમની ગેરહાજરી મને ખૂબ સાલે છે.

‘અમના પર મને ખૂબ પ્રેમ હતો.

‘મને તેમના વિના જવવું વસતું લાગે છે.

‘કશું ગમતું નથી !’

એમ કહીને જીવાન રડવા લાગ્યો.

ફરીદ બાબાએ એના વાંસા પર હાથ ફેરવતાં

કહ્યું :

‘તારી આવી દરા છે.

‘તો પછી રાજનો કારબાર કોણ સંભાળે છે ?

‘તારે બીજ ભાઈએ છે ??’

જીવાને કહ્યું :

‘ફરીદ બાબા, મારે બીજ એ ભાઈએ છે.

‘હું સૌથી મોટો છું.’

ફરીદે પૂછ્યું :

‘એ બંને ભાઈએ શું કરે છે ?

‘બંને મળીને રાજનું કામ સંભાળે છે ??’

જીવાન ઓટ્યો :

‘મારાથી નાનો ભાઈ બાબાના ગુજરી ગયા પછી

અશારામમાં પડી ગયો છે.

‘બાબાએ એકઠી કરેલી મિલકતને તે વેડકી

નાણે છે.

‘બાબાની આખરને કલંક લગાડે છે !’

ફર્કીરે ગંભીર થઈ પૂછ્યું :

‘તો રાજકારભાર કોના હાથમાં છે ?

‘તારો સૌથી નાનો બાઈ શું કરે છે ?

‘તે કયાં છે ?’

જવાને કહ્યું :

‘મારો સૌથી નાનો બાઈ જ બધું સંભાળે છે.

‘બાબા પછી રાજની બધી જવાખારી તેના માથે આવી પડી છે.

‘તે ખૂબ કાળજીથી બધું સંભાળે છે.

‘બાબાની આખરને ધોણો ન પડુંચે, એ રીતે કારભાર ચલાવે છે.

‘તેના કારભારથી અપણાજનની કીર્તિમાં વધારો થયો છે.

‘રૈયત પણ સુખી છે.

‘સૌને એમ જ લાગે છે કે,

‘અમારા અપણાજન જ રાજકારભાર ચલાવે છે.’

ફર્કીર પછી તરત જ સીધે રાજકારભારમાં ગયો.

નવા રાજએ ફર્કીરને માનથી આવકાર આપ્યો..

પરંતુ ફર્કીર તો એની પાસે જઈને હેતથી બેઠી પડ્યો.

ते गद्गद अवाजे घाल्योः

‘शाखाश ! घटा, शाखाश !

‘तं मारी मुराद पूरी पाडी.

‘हुं तारो अण्णाजन छुं !

‘तमारी कसाटी कुरवा ज में आवा समाचार
भाकल्या हुता.

‘तुं ज मारो साचो पुत्र छे.

‘तुं ज मने साची रीते चाहे छे.

‘જે પિતાનું અધૂરું રહેલું કામ જરી રાખે છે
અને તેની આખ્રિમાં વધારો કરે છે,
તે જ સાચો પુત્ર કહેવાય.

‘આજથી તને મારા હાથે બધો કારભાર સોંપું
શું.

‘હવે હું શાંતિથી ખુદાની બંધગી કરી બાકીનું
જીવન પૂરું કરીશ.’

સૌ કોઈ વૃદ્ધ રાજની વાત સાંભળીને આનંદ
પાખ્યાં.

૫. લૂંટારાનો જીવનપલટો

શ્રાવસ્તી નામે નગરી હતી.

નગરીની નજીક વનપ્રદેશ હતો.

ત્યાં એક લૂંટારો રહે.

તેનું નામ અંગુલિમાલ.

એનું નામ સાંભળતાં જ લોકો થથરી જાડે !

તેણે આસપાસનાં ધણું ગામો ઉજ્જવલ કરી
નાખ્યાં.

એ લૂંટારાનું નામ અંગુલિમાલ શી રીતે પડયું ?

તે માણુસનો વધ કરતો.

તेनी આંગળી કાપી લેતો.

પછી એ બધી આંગળીઓની માળા બનાવી
પોતાના ગળામાં પહેરતો.

જેમ જેમ માળા લાંખી થતી જથું, તેમ તેમ
લૂંટારો આનંદ પામતો.

ધીમે ધીમે અંગુલિમાલની ધાક વધતી ગઈ.

લોકો તેના માર્ગમાં આવવાનું યાણતા.

એકલહોકલ માણુસ દિવસે પણ એ માર્ગથી
જવાની હિંમત કરતો નહિ.

કોઈ વાર એ માર્ગ જવું જ પડે, તો મોટી
સંખ્યામાં લોઝો જતા.

છતાં સૌને મનમાં ફૂફડાઈ તો રહેતો જ.

શ્રાવસ્તી નગરીનો રાજ પણ તેનાથી ડરતો.

તેનું પણ કશું ચાલતું નહિ.

એક વખત બુદ્ધ ભગવાન શ્રાવસ્તી નગરીમાં
પદ્ધાર્યા.

નગરમાંથી બિક્ષા લઈને તે નગરીની ખાડાર
નીકઢ્યા.

ભગવાન બુદ્ધ જે બાજુ અંગુલિમાલ રહેતો
હતો, તે બણી જવા લાગ્યા.

રસ્તામાં ગોવાળિયાએ ગાયો ચારતા હતા.
આજુખાજુનાં ઘેતરોમાં ઘેઠુતો કામ કરતા
હતા.

ભગવાન બુદ્ધને એ બાજુ જતા એ લોકોએ
નેથા.

ગોવાળિયાએ અને ઘેઠુતો દોડતા દોડતા
આવ્યા.

બુદ્ધ ભગવાનને તેએ કહેવા લાગ્યા :

‘સાધુ મહારાજ, એ માર્ગ જશો મા.

‘દૂરના જગતમાં અંગુલિમાલ લૂંટારો રહે છે.

‘તે ભયંકર લૂંટારો છે.

‘તે તમને મારી નાખશે અને તમારી અંગળી
કાપીને માળામાં પરોવશે !

‘માટે તમે એ માર્ગ ના જશો.’

બુદ્ધ ભગવાને એ લોકોની વાત શાંતિથી સાંભળી.

પછી ધીમે ધીમે તે એ જ માર્ગ આગળ વધ્યા.

લોકો એમને જતા જેઈ રહ્યા.

બુદ્ધ ભગવાન જગતમાં દાખલ થયા.

જગત સાવ ઉજ્જવલ હતું.

ત્યાં તો સામેથી અંગુલિમાલ આવતો હતો.

અંગુલિમાલે એકલા સાધુને નિર્ભયપણે આવતો

બેણો.

તન ખૂબ નવાઈ લાગી !

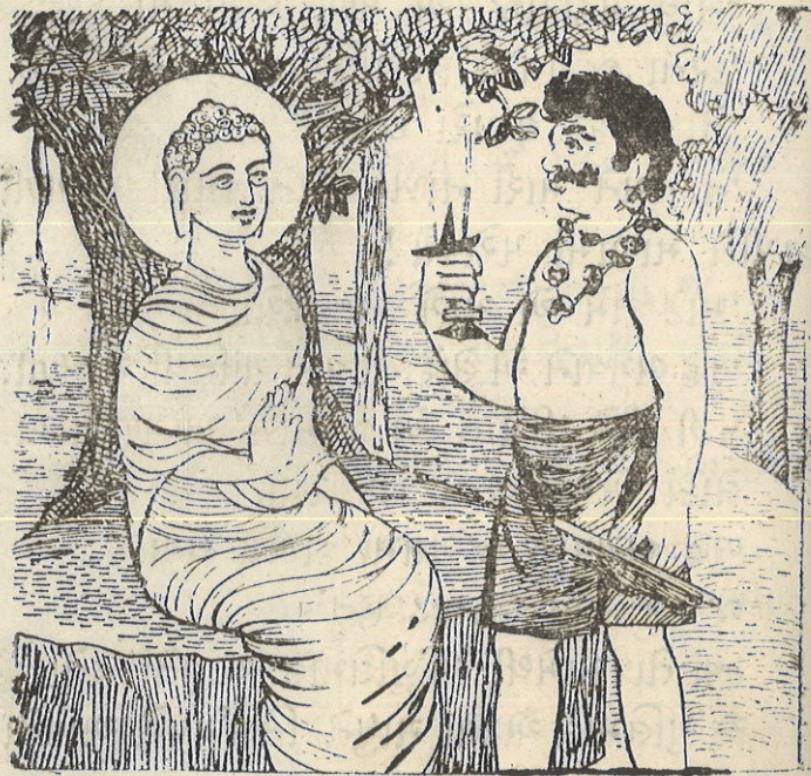
ત મનમાં યાદ્યો :

‘મારા આ માર્ગ એકલું કોઈ આવતું નથી.

‘આ માર્ગ જવું જ હોય તો ચાળીસ-પચાસ-
ના ટોળામાં જ લોકો નીકળે છે.

‘આ માણુસ કોઈ અજ્ઞ લાગે છે !

‘ત એકલો જ આ રસ્તે આવવાનું સાહસ કરી

શક્યો છે.

‘પહેલી વાર જ આવું ઘને છે.

‘એને આજે બરોબર પાઠ શીખવી દઉં.

‘એને મારવામાં સાર નથી.

‘એની અંગળીએ જ કાપી લઈશા.

‘એટલે તે આવું સાહસ કરવાનું જ ભૂલી જય !’

અમ વિચારીને અંગુલિમાલ હાથમાં ઢાલ અને
તલવાર લઈને બુદ્ધ ભગવાન તરફ દોડ્યો.

તેણે જેરથી ત્રાડ પાડી :

‘અય સાધુડા, ઊભો રહે !’

બુદ્ધ ભગવાને પ્રેમભર્યા અવાજે કહ્યું :

‘હું અંગુલિમાલ ! હું ઊભો છું.

‘તું પણ ઊભો રહે !’

અંગુલિમાલ આ સાંભળીને નવાઈ પામ્યો.

તેને બુદ્ધનું કહેવું સમજયું નહિ !

અંગુલિમાલે કહ્યું :

‘અરે સાધુડા, તું ચાલતો હોવા છતાં ઊભો.

છું એમ શા માટે કહે છે ?’

ભગવાન બુદ્ધ એલયા :

‘અંગુલિમાલ, સાંભળ.

‘મારામાં પ્રાણીમાત્ર પ્રત્યે ખૂબ્સું દ્વાં છે.

‘તेथी હું સ્થિર થયો છું.

‘એ અર્થમાં હું ઊભો છું.

‘પરંતુ તારા હૃદયમાં પ્રાણીએ પ્રત્યે જરાયે હ્યાભાવ નથી.

‘તेथी તું અસ્થિર છે.

‘એટલે હું તને મારી મારુક સ્થિર થવાનું કહું છું.

‘એટલે કે ઊભા રહેવાનું કહું છું?’

આ સાંબળીને અંગુલિમાલ ખુદ્ધ ભગવાન તરફ એકીએ જેઈ રહ્યો.

સૌ પ્રાણીએ પ્રત્યે હ્યા વરસાવતી તેમની આંખે અંગુલિમાલના દિલ પર અસર કર્યા વિના શાની રહે ?

અંગુલિમાલના અંતરમાં ધમસાણ ભચી ગયું.

તને પોતાનાં ઝૂર કર્મો યાહ આવવા લાગ્યાં.

પોતાનાં પાપકર્મો નજર સામે ખડાં થયાં.

તને ખૂબ પસ્તાવો થવા લાગ્યો.

તે ધૂળ ઊઠ્યો !

અંગુલિમાલ ખુદ્ધ ભગવાનના ચરણમાં ફળી પડ્યો.

તે બાલી ઊઠ્યો :

‘ભગવનું, તમારા આ શષ્ટો સાંભળીને મને
મારાં હુઠકર્મો ચાહ આવી ગયાં.

‘મને ધણો ધણો પરસ્તાવો થાય છે.

‘હું હવે આ પાપનો રરસ્તો છાડવા માગું છું.

‘મારા પર કૃપા કરો.

‘મને તમારી સાથે રાખીને સુધારો.’

અંગુલિમાલ લૂંટારો બુદ્ધ ભગવાનનો શિષ્ય
અની ગયો.

સાંધુ થઈ તેમના ઉપદેશ પ્રમાણે ચાલવા લાગ્યો.

શ્રાવસ્તી નગરીમાં જેતજેતામાં વાત ઝેલાઈ
ગઈ:

‘અંગુલિમાલ લૂંટારો બિક્ષુ બની ગયો !’

બુદ્ધ ભગવાને રાજ પાસે અંગુલિમાલના બધા
અપરાધોની ક્ષમા અપાવી.

તેને પોતાની સાથે વિહારમાં રાખ્યો.

અંગુલિમાલ બિક્ષુ બન્યો.

બિક્ષા માગીને નિર્વાહ કરવા લાગ્યો.

અંગુલિમાલ હવે શ્રાવસ્તી નગરીમાં બિક્ષા
માગવા નીકાયો.

પરંતુ લોકો તેનાં દુઃકૃત્યો કયાંથી વીસરી જય ?

અંગુલિમાલને જેઈને લોકો તેને પથરા મારવા

लाण्या. भार पण सभत भारता. तेना उपर धूण
उडाइता.

कारणु के, तेने हाथे क्राई ने क्राईना सगावहाला-
नु मृत्यु थयुं ज हतुं.
अकु वभत तो लोकाच्ये अंगुलिमालने घेरी
लीधे.

अवो भार भार्या के, तेनुं भाथुं फूटी गयुं !
तेनां वस्त्रोनां चींथरां उडाव्या.
लोहीलुहाणु दशामां अंगुलिमाल बुद्ध भगवान
पासे आव्यो.

ते चरणमां ढणी पडी इसके इसके रडी पडयो
बुद्ध भगवाने तेने प्रेमथी उडाइयो.
प्रेमनीतरती वाणीमां कह्युं :
'हु भिक्षु, सहन कर. शांतिथी सहन कर.
'क्राई तरइ सामो हाथ उपाइवानो विचार न
करीश.

'सौ पर प्रेम राख.
'तुं अम भानजे के,
'जे पापकर्मनुं कृष तारे हजरो वर्ष नरकनी
यातना भोगवीने भोगववुं पडत,
'अ तुं आ लोकमां योडीक यातना सहन करीने

ભોગવી લે છે.

‘તારાં દુષ્કૃત્યોની સરખામળીમાં આ દુઃખ બહુ
આછું છે, એમ માન.’

લેણ્ડા અંગુલિમાલનું હડહડતું અપમાન કરતા.
નિર્દ્યપણે માર મારતા.

પણ હવે અંગુલિમાલનું દૃદ્ધ જરાયે જિન્ન
થતું નહિ.

તે મારનારને પ્રેમની નજરે જેવા લાગ્યો.

મિત્રભાવે જેવા લાગ્યો.

સા પ્રાણી તરફ મિત્રતા કેળવવા લાગ્યો.

આમ કરતાં કરતાં અંગુલિમાલ પવિત્ર બિસુ
ઘની ગયો.

૬. લોભને થોલ નહિ

આદ્ધિકાની એક લોક્કથા છે.

એક વાર દેશમાં ભારે દુકાણ પડ્યો.

નહીનાળાં સુકાઈ ગયાં.

પાણીનું તો ટીપુંયે જેવા ન મળે.

જાડપાણ સુકાઈ ગયાં.

બધે રણ જેવું વેરાન થઈ ગયું.

માણુસો અને પશુપંખી પણ ટપોટ્ય મરવા
લાગ્યાં.

એક દિવસ એક કાચણો માંડ માંડ પગ ધસ-
ડતો જતો હતો.

કુટલાય દિવસનો એ ભૂખ્યો-તરરસ્યો હતો.
તેણે એક ઝૂતરાને સામેથી આવતો જેયો.
એ તો જેણે દુકાળને જાણતો જ ન હોય !
લહેરમાં પૂંછડી પટપટાવતો આમતેમ મહાલતો
હતો.

કાચણાને આ જેઈને બહુ નવાઈ લાગી.
તેને થયું :
'આ ઝૂતરો સ્વર્ગમાંથી ધરતી પર આવ્યો છે
કે શું ?'

'અગવાને અહીંના હાલહવાલ જેવા તેને
મોકદ્યો તો નથી ને ?

'કોઈ દેવતા ઝૂતરાનું રૂપ લઈને આવ્યો હશે !
'લાવ, અને પૂછી જેઉં ?'
કાચણાએ ઝૂતરાને વિનયથી કહ્યું :
'રામ રામ ! ઝૂતરાબાઈ, રામ રામ !
'આમ લહેરમાં કયાં જાયો છો ?
'આખી દુનિયામાં ભારે દુકાળ પડ્યો છે.

‘કાઈને ખાવાનું અન્ન તો શું, પીવા પાણીનું હીપુંયે મળતું નથી!

‘અને તમે તો જણે ખાઈ-પીને મરત બની મહાલો છો.

‘તમે સ્વર્ગમાંથી આવ્યા છો કે?

‘અથવા તમે કંઈ કીમિયો-ખીમિયો જણેા છો કુ ?

‘જેથી ભૂખ-તરસ લાગે નહિ અને તાજમાળ! રહેવાય.

‘ભાઈ સાહેબ, હું તો ભૂખે-તરસે મરી જાઉં છું

‘મને કંઈ રસ્તો બતાવો.

‘તમારો આભાર કહી નહિ ભૂલું.

‘મારા પર રહેમ કરો.’

ફૂતરાને કાચખાની દ્યા આવી.

ફૂતરાએ કહ્યું :

‘કાચખાભાઈ, તમે કાલે વહેલી સવારે મારે ત્યાં આવજો.

‘હું તમને ભૂખથી બચવાનો ઉપાય બતાવીશ.’

બીજે દિવસે સવાર પડે એ પહેલાં કાચયો ઉઠી ગયો.

એ બાપડાને ઊંઘ જ કયાંથી આવે?

તે દોડતો દોડતો ફૂતરાને ત્યાં પહોંચી ગયો..
 આજે તેનામાં ભારે ઉત્સાહ આવી ગયો હતો..
 આજે ફૂતરાભાઈ તેને ભૂખથી બચવાનો ઉપાય
 બતાવવાનો હતો.

કાચખાએ બારણું ખખડાવી ખૂમ પાડી :

‘ફૂતરાખાપા, ફૂતરાખાપા ! ઊઠો.

‘સવાર તો કયારની થઈ ગઈ.

‘સૂરજ ઊગવાની તૈયારીમાં છે.

‘ચાલો, જલહી જલહી ઊઠો.

‘મોડું થઈ જશો, બાપલા !’

ફૂતરો આળસ મરડીને કહે :

‘અરે મારા કાચખાભાઈ, તમે તો બહુ અધીરા !

‘હજુ સવાર થવાને વાર છે.

‘થોડી વાર જરા ઊંધી લેવા હો.’

કાચખાભાઈને ગરજ હતી.

એ તો ફૂતરાની રાહ જેતો બહાર એઠો.

સવાર થઈ. દૂર ફૂકડો ફૂકડે ફૂક કરવા લાગ્યો..

ફૂતરો જણ્યો. કાચખાને લઈને તે જંગલ ભણી

ગયો.

ત્યાં બધાં જ ઝાડપાન સુકાઈ ગયાં હતાં.

પણ નવાઈની વાત એ હતી કે,

એક નાળિયેરી લીલાંધમ હતી !

નાળિયેરનાં ઝૂમણે ઝૂમણાં લટકતાં હતાં.

કાચણો તો ગાંડાની માફક હર્ષધીલો થઈ જોઈ

જ રહ્યો.

કૂતરો પેલી નાળિયેરી નીચે જાબો રહ્યો.

અરજ કરતો તે કહેવા લાગ્યો :

‘હુ નાળિયેરી માતા ! મને એ નાળિયેર આપો.’

ત્યાં તો મજનાં એ નાળિયેર ધડ દઈને નીચે

પડ્યાં !

કૂતરાએ અને કાચણાએ લહેરથી એકાંક
નાળિયેર ખાધું.

પછી કૂતરાએ ભીજાં એ નાળિયેર માગ્યાં.

માગતાંની સાથે લીલાંધમ એ નાળિયેર એક
પછી એક નીચે પડ્યાં !

કાચણો તો મોં વડાસીને જોઈ જ રહ્યો !

કૂતરાએ એક નાળિયેર પોતાની ધરવાળી માટે
રાખ્યું.

ભીજું નાળિયેર કાચણાને એની ધરવાળી માટે
આપ્યું.

પછી કૂતરો યાદ્યો : ‘કાચણાભાઈ, તમારે રોજ
નાળિયેર ખાવું હોય તો મારી સાથે આવજો.

‘હું રોજ સવાર-સાંજ એ વાર આવીને બપ્પે
નાળિયેર માગું છું.

‘તમે આમ બપ્પે નાળિયેર લઈ જને.
‘તમે બંને લહેરથી ખાને.
‘અને હાં, તમારે એકલા આવવું હોય તો
એમ કરને.

‘કોઈ કોઈ વાર મને મળતા રહેને.

‘મજું પડશે. આવને! આવને!

બંને ભાઈબંધ ધૂટા પડયા.

કાચખાના હરખનો પાર ન હતો.

મીહું મજનું નાળિયેર ખાવા મજું.

ઘણા દિવસની ભૂખ-તરસ ભાંગી.

પણ કાચખાની દાનત બગડી!

તે દૂર ઊભો રહ્યો.

કુતરો ક્યારે દૂર દૂર નીકળી જય એની રાહ
નેવા લાગ્યો.

કુતરો હેખાતો બંધ થયો.

એઠલે કાચણો હોડતો હોડતો નાળિયેરી પાસે
ગયો.

કાચણો અરજ કરતો ખાલ્યો :

‘હું નાળિયેરી માતા! દ્યા કરો!

‘હું ખૂબ ભૂખ્યો છું.

‘હેશમાં બધે હુકાળ છે.

‘કુટલાય દિવસથી અન્ન-પાણી પામ્યો નથી !!

‘મને એક નાળિયેર આપો.’

ત્યાં તો મજનું એક નાળિયેર ધરિંગ દઈને
નીચે પડ્યું !

કાચણો તો ખુશ ખુશ થઈ ગયો. તેને થયું ::

‘વાહ ! આ નાળિયેરી તો મજની છે !

‘પેલો ઝૂતરો એકલો એકલો આવીને મીઠાં.

મજનાં નાળિયેર ખાયા કરતો હશે.

‘એટલે જ તે તાજેમાને થઈ ગયો.

‘હવે આપણે પણ લહેર કરીશું ?

કાચણો જલદી જલદી નાળિયેર ખાઈ ગયો.

પણ તેણે પોતાની ધરવાળી માટે બીજું
નાળિયેર માણ્યું.

એટલે એક નાળિયેર તેના પગ આગળ આવીને
પડ્યું.

કાચખાચે આજુઆજુ નજર કરી દૂર સુધી
નેઈ લીધું.

પેલો ઝૂતરો આવતો તો નથી ને ?

કાચખાને વિચાર આવ્યો :

‘સાંજે ખોલે ધક્કા નકામો શા માટે ખાવો ?

‘કુતરો તો પરવારતો છે.

‘મને આઠલે દૂર એ વાર આવવાનું ન પોસાય.

‘લાવને, હમણાં જ સાંજ માટે એ નાળિયેર

પણ માગી લઉં !’

અમ કહીને કાચખાએ ખીંચાએ એ નાળિયેર
માગ્યાં.

ત્યા તો લીલાંધમ એ નાળિયેર નીચે આવીને
પડ્યાં !

કાચખાનો લોલ સળવળી ઉઠ્યો !

તેજે એક અઠવાડિયાનાં સામટાં નાળિયેર
માગ્યાં !

કાચખાને જેટલાં જેઠતાં હતાં એટલાં બધાં જ
નાળિયેર ધડાધડ નીચે પડવા લાગ્યાં !

કાચખા તો હરખઘેલો થઈ ખાલી ઉઠ્યો :

‘વાહ ! ભાઈ, વાહ !

‘હુવે તો બસ ખાઈ-પીને લીલાલહેર કરીશું ?’

ત્યાં તો કાચખાબાઈની મતિ કરી !

કાચખા વિચાર કરવા લાગ્યો :

‘લાવને, બધાં જ નાળિયેર માગી લઉં !

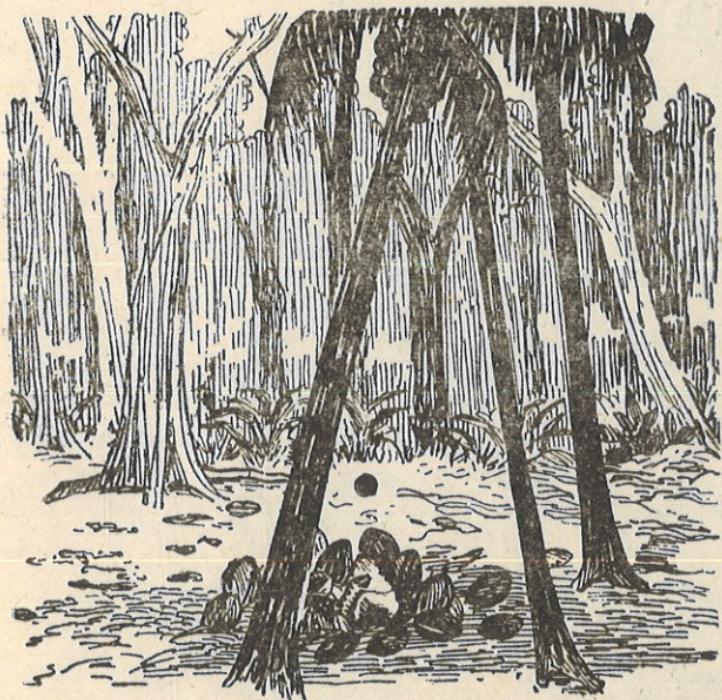
‘એલો કુતરો નકામો એમાં ભાગ ભરશો.

‘એના બહલે હું જ બધાં નાળિયેર ઘેર લઈ
જઉં તો શું એટું ?

‘ધણાખધા હિવસ અમે બંને ખાયાં કરીશું :’

એમ વિચાર કરીને કાચખાએ પરગજુ નાળિયેરી
પાસે બધાં જ નાળિયેર માણ્યાં.

ત્યાં તો જેતજેતામાં ઉપરથી નાળિયેરનો
વરસાહ જ વરસવા માંડયો !

કાચખાબાઈની મજબૂત ઢાલ એચાર નાળિયેર-
નો મારો સહન કરો.

પણ ઘડાધડ નાળિયેર એક પણી એક જોરથી
પડવા જ લાગ્યાં.

કાચયાબાઈનું શું ગજું ? હોડીને જય પણ
કુચ્ચાં ?

થોડીક જ વારમાં કાચયાબાઈના મોટા
ઢગલામાં દૃષ્ટાઈ ગયો !

એ ઢગલાના ભાર તળે કાચયાબાઈને મરી
ગયો !

ହରି : ତୁ

ହରି: ତୁ ଆଶ୍ରମ ପ୍ରେରିତ ବାଲସାହିତ୍ୟ

୧. ଶିଶୁ ରାମାଯଣ	(ରାଜୀନ ଚିତ୍ରା ସାଥୀ)	୧୦-୦୦
୨. ଶିଶୁ ଭାଷାଭାରତ	"	୧୦-୦୦
୩. ଵୀର ବିଠମ	"	୩-୫୦
୪. କାଳାନୋ ବୈଦିକ	"	୩-୫୦
୫. ବୈଦା ଲଙ୍ଘ	"	୩-୫୦
୬. ଶୈଶବନୀ ଫେରମ	—	୨-୭୫
୭. ମନନୀ ମୋଟାଈ	—	୨-୨୫
୮. ଶ୍ରୀପଥାଂନା ମୋଟା	(ସଚିତ୍ର)	୫-୦୦
୯. ଅଭିଭାବିତଣୁ	—	୩-୦୦
୧୦. ମହେନତନୀ ମିଠାଶ	—	୩-୦୦
୧୧. ଧରତୀନୀ ଭଞ୍ଜ	(ରଖାଚିତ୍ରା ସାଥୀ)	୩-୦୦
୧୨. ଗାଗରମ ଭୟୋ ସାଗର	"	୩-୦୦
୧୩. ଆଲବାଡ଼ିନୀ ଫୁଲଡାଂ	—	୩-୦୦
୧୪. ବାନ୍ଧବ ନେବା ଵାତୋ	(ରଖାଚିତ୍ରା ସାଥୀ)	୨-୫୦
୧୫. ମୁଢ଼ା ଭଙ୍ଗାନ	"	୮-୦୦
୧୬. ପୁନ୍ୟଶୀ ମୋଟା	—	୨-୦୦
୧୭. ରସଭରୀ ଵାତୋ	(ରଖାଚିତ୍ରା ସାଥୀ)	୩-୦୦
୧୮. ମୋଟାଈନୀ ଯତସାଯତରୀ	"	୩-୦୦
୧୯. ପୀଡ ପରାଈ ଜଣେ ରେ	"	୩-୦୦
୨୦. ସାଯନେ ଛଦୀ ଆଂଶ ନହିଁ	"	୩-୦୦
୨୧. ମିଠି ମଜାନୀ ଵାତୋ	"	୩-୦୦
୨୨. ଶୁଵ୍ରଣୁନୀ ମାଯା	"	୩-୦୦
୨୩. ପ୍ରେରଣୁନୁ ଭାଥୁଁ	୫୦ ପ୍ରେରଣ ପ୍ରସଂଗୀ „	୬-୦୦
୨୪. ବାଣକୃଷ୍ଣ ବୈଦା	(ରାଜୀନ ଚିତ୍ରା ସାଥୀ)	୮-୦୦

ଆପରାଣ : ଦୀପକ ପ୍ରିନ୍ଟରୀ : ଅମଦାବାଦ-୩୮୦୦୦୧.